

Gradbena zveza ZZD v borbi

Strli smo delavstvu škodljivo akcijo boljševiškega marksizma. Za gradbeno delavstvo nadaljujemo svojo zakonito borbo

Že dalje časa se je med delavstvom prišepetavalo o pripravah za splošno stavko. Uvod v to stavko pa naj bi napravili gradbeni delavci.

Tisti, ki so te vesti širili, so mislili, da je sedanjí čas težkih preizkušenj najprilnejši, da stisko izrabijo za svoje umazane namene. V dneh, ko je val draginje neprestano naraščal in so bili delavci zaradi tega upravičeno v skrbeh za dostojno preživljanje sebe in svojcev, zlasti pa še gradbeni delavci v velikih brigah za bližajočo se dobo brezposelnosti, so podtalni rovarji sklenili pognati delavstvo v protizakonito akcijo.

POMANJKANJE RESNOSTI IN HUJSKARIJA

Sredi preteklega tedna smo tako dobili prva poročila iz Maribora, da je pod vplivom sugestije tajnih agitatorjev gradbeno delavstvo stopilo v štrajk. Istočasno so se širile vesti, da se širi propaganda za pritegnitev tudi ostalega delavstva k akcijskemu gradbenemu delavstvu in da pripravljajo za preteklo soboto velike demonstracije.

Značilno je, da o pripravah za štrajk marksistična organizacija, ki dejansko za njega odgovarja, ni v ničemer obvestila o tem drugih strokovnih organizacij, zlasti pa ne Zveze združenih delavcev. Očitno je tako izpričala, da ji ni za izboljšanje delavskega položaja, ker bi se morali v tem slučaju vsi strokovni pokreti zediniti na enoten postopek. Štrajk je bil zato podoben tistim, ki so ga vodili. V pripravah in v izvedbi mu je manjkalo vsake resnosti. Bil je le neke vrste hujskarija. Imel je prozoren namen oblastem otežkočati že itak težek položaj. Zlasti pa so z zmedo hoteli doseči, da bi odredbe oblasti proti rastoči draginji s svojo akcijo onemogočili.

IZIGRANI NSZ IN JSZ

V Ljubljani so nam nasprotne organizacije imele najprej skupne posvete, kako izvesti mezno akcijo za gradbeno delavstvo. Ni so smatrala za potrebno, da na te posvete povabijo tudi našo organizacijo, čeprav je danes jasno, da smo prav mi med gradbenim delavstvom v Ljubljani najmočnejši. Bodi kakor koli, pri skupnih posvetih nas ni bilo zraven. Narodna strokovna zveza in Jugoslovanska strokovna zveza sta pa za eno šolo bogatejši, da je pravilno stališče, da s komunistom ni dobro češnje zobati. Savez gradjevinarskih radnika, strokov. organizacija marksističnega gradbenega delavstva jih je namreč izigrala.

Nenadoma, brez kakšnih predhodnih pogajanj z delodajalci, so v soboto zjutraj stavili gradbenim podjetnikom svoje zahteve, da jim morajo ugoditi v teku 1 ure, sicer bo stavka. Istočasno pa so že tudi širili med delavstvom svoje usiljive letake, s katerimi so gradbene delavce pozivali, da ob 10 uri stavko pričnejo.

MI NISMO NASEDLI

Naša organizacija je na prvi pogled spregledala karte marksističnih agitatorjev in ugotovila, da je taka in tako pripravljena stavka samo v veliko škodo vsega stavbinskega delavstva in da mora doživeti polomijo. Zaradi tega smo po svojih zaupnikih dali po vseh stavbah navodilo, da naj samovoljnega naloga marksističnih sodrugov ne sprejmejo ter naj svoje delo vršijo mirno naprej. Po prvih zmedah se je delavstvo sorazmerno hitro

znašlo in je na večini stavb ostalo v zaposlitvi.

Naša Gradbena zveza je delavstvo pozvala na zakonit postopek pri njegovih mezdah akcijah s sledečim letakom:

STAVBINSKEMU DELAVSTVU V PREMISLEK

Oklic Strok. zveze gradbenega delavstva ZZD v Ljubljani vsemu stavbinskemu delavstvu.

Stavbinci!

Brez vsake napovedi, brez zadostitve zakonskim predpisom, brez znanja in sodelovanja strokovnih organizacij se je začela v soboto stavka gradbenega delavstva. Kakšen bo rezultat te stavke, lahko vsak pameten človek že naprej vidi. Vsak zidar ve, ako zidamo hišo brez temeljev, da se bo ta hiša brezpogojno podrla. Tako je tudi ta stavka obsojena na neuspeh.

Mi vsi predobro vemo, v kakšnih razmerah živi danes naš stavbincec kakor delavstvo sploh. Predobro vemo, da so se med tem cene življenjskih potrebščin tako dvignile, da današnja minimalna mezda absolutno ne ustreza več. Kdor koli takšno stanje zagovarja, je protidelavski, je protinaroden, je protikrščanski in je protidržaven.

Zato ima naše delavstvo jasne in določne zahteve. Strokovna zveza gradbenega delavstva je na svoji seji z dne 19. t. m. sklenila, da posreduje pri g. banu, da za svojo banovino in za gradbeno delavstvo določi minimalno mezdo za delavce na 6 din na uro in za zidarje 9 din. Naslednji dan smo poslali g. banu naše utemeljene zahteve in smo prepričani, da bomo imeli popoln uspeh. Gospod ban bo za Slovenijo določil nove minimalne mezde in s tem odpadejo vse prejšnje določbe.

Cemu naj potem stavkamo? Vsak trezen in razsoden mož naj dobro premisli, kaj dela. Vsakdo naj se dobro zaveda, kaj pomeni sedaj v teh časih zgubiti samo nekaj delovnih dni. Posledice te izgube bo nosil vso zimo. In kaj hočemo s to stavko doseči? Ali smo sploh komu postavili svoje zahteve? Ali smo imeli kakšno pogajanja? Ali smo postavili kakšne konkretne predloge? Ne! Stavka se je začela brez vsakega načrta, brez vsakega vodstva, brez ljudi, ki bi lahko bili za svoja dejanja odgovorni. Za delavstvo je takšno početje otroško in nesmiselno, za tiste pa, ki so to stavko organizirali, je to zločinsko delovanje. Oni so vedoma in hoté pahnili v nesrečo nekaj tisoč delavcev, da pridobijo na članstvu, na članarini ter da vsejejo v delavske vrste razdor in nevoljo. Hočejo doseči, da jih bo delavstvo imelo za trpine in mučnike.

Vsakdo, kdor dobi te vrste v roke, naj trezno in razsodno prebere. Naj čita tako, kot bi ne vedel, kdo da jih je napisal, ker samo na ta način bo lahko prav razsodil. Tu naj ga ne vodijo nobene mržnje in antipatije. Dejanja naj govore! Prebere naj jih zvečer, ko leže k počitku, naj jih prebere še enkrat ponoči in zopet zjutraj, pa bo videl, ali smo jih pisali iz mržnje do delavstva in zvezi s kapitalisti, ali nas je pri tem vodila skrb do našega bednega ljudstva.

S strahom gledamo v bližajočo se zimo in zato nam ni vseeno, kako naše delavstvo živi. Naša sveta dolžnost je, da zagotovimo stavbincem vsaj košček toplega kruha. Zato nam ni vseeno, ko vidimo, kako tisoči delavcev drvi v pogubo. Mi smo tako veliki in tako značajni, da vzamemo borbo na svoja ramena. Mi hočemo zmagati; toda prav zato hočemo vzeti v roke zakon, to je orožje, katero nas bo prav gotovo pripeljalo do zaželenih uspehov. Nič demagogije, nič slepomišljenja, nič kričanja, nič ribarjenja v kalnem, nič varanja, mi hočemo jasen načrt, jasen program, zadostiti zakonskim predpisom in nato začeti borbo močni in složni.

Stavbinski delavci! Ne dajte se zavajati! Zadržite enoten nastop vseh strokovnih organizacij. Zahtevajte medstrokovni

odbor, načrtno in premišljeno akcijo.

Delajmo vsi za: enotnost delavstva, za pravično plačo, proti izrabljanju in izkoriščanju po kapitalu, verižnikih in neodgovornih demagogih.

Strokovna zveza gradbenega delavstva ZZD — Ljubljana.

OTO PLANKO O MARKSISTIH

Delavci so letak prebrali. Našim je bil položaj takoj jasen, nasprotnim je dal povod za vroče debate. Po tem našem letaku je izšel drugi, ki ga je v svojem imenu gradbenemu delavstvu poslal tov. Planko Oto, ki je bil do zadnjega časa član nadzornega odbora marksistične gradbene zveze. V tem letaku je prikazal, da marksisti vodijo divjo stavko samo radi svojih interesov in pa zato, da bi zopet napolnili za nekaj tisoč dinarjev olajšano blagajno, v katero se je stekala članarina delavcev. Na razgredo polemiko med marksističnim delavstvom je bil to precej hladen curk. Med seboj so se začeli prepirati, zapuščati vrste stavkajočih, mnogi so prihajali v centralno pisarno ZZD in tu pri priči podpisovali pristopnice v našo gradbeno zvezo.

ORGANIZATORJI STAVKE

V ponedeljek zjutraj smo dobili iz Maribora poročilo, kako tam stavka propada. Večina delavstva se je že vrnila na delo. Zaradi poskusnih demonstracij, v katere so marksisti zavedli nepoučeno delavstvo, je marsikoga tam bolela glava. Med tistimi, ki so hoteli demonstrirati, so bili taki, ki hodijo že leta in leta na Borzo dela po podporo, za pošteno delo pa nočejo prijeti. Bili so vmes akademiki ljubljanske univerze ter so hujskali demonstrante in jih rinili pred policiste, sami pa so se spretno izmikali. Vmes seveda tudi ni manjkalo dijakov srednjih šol, sinov bogatih meščanov in so se najbolj drli: »Kruha nam dajte«, ko so ga siti čez grlo... Nekaj teh kričavec je zato šlo na neprostovoljen oddih. Pametni delavci pa, ki so videli to svoje odlično vodstvo, so se lepo poslovili od njega in so prišli za delo ter sklenili, da bodo sebe same branili tako, kakor je prav in pošteno.

Ljubljanski marksisti so hoteli štrajk nadaljevati. Bili so izredno pridno na agitaciji od delavca do delavca, od stavbe do stavbe. Seveda tudi tu niso vodili gradbe-

ni delavci marveč razni elementi zelo sumljive preteklosti. Odlično so se udeleževali takozvani »štokglazarji«, ki se večino življenja potepajo in le tu in tam primejo za kakšno priložnostno delo. Med glavnimi agitatorji pa smo opazili tudi ljudi, ki so že opetovano uživali gostoljubje jetnišnic ter so bili kaznovani zaradi vlačugarstva in najrazličnejših deliktov. Truma teh ljudi je začela hoditi od stavbe do stavbe in zahtevala od našega delavstva, da se mora pokoravati marksističnemu diktatu. Na stavbah so se začeli prepiri in tudi dejanski spoprijemi, dokler se končno naši organizaciji ni posrečilo vpostaviti zopet red in zagotoviti delavcem vsaj to svobodo, da smejo delati, če hočejo. V popoldanskih urah je bilo že gotovo, da je nezakonita marksistična stavka izgubljena in da ni bilo mogoče zlomiti odpora v Zvezi združenih delavcev organiziranih stavbincev ter smo tako v tekmi, ki jo nismo hoteli in ne želeli, nasproti marksistični organizaciji odnesli zmago. Mislimo, da si bodo ti to tudi za vselej zapomnili in da takih neumnih, za delavstvo škodljivih početij ne bodo zopet podvzeli.

DELAVSTVO IZPRIČA SVOJO ZRELOST

Delavstvo je tako izpričalo svojo zrelost in svojo resnost. Sledilo je pozivom resnih strokovnih organizacij in hoče voditi borbo za svoje interese samo pod njihovim vodstvom. Sedaj ima to delavstvo tudi vso pravico, da se njihovim upravičenim željam kar moč ugodi. Pričakujemo, da bodo to razumela vsa gradbena podjetja, da bodo gradbeno delavstvo v nadaljnji zakoniti akciji podprli vsi merodajni činitelji in vsa naša javnost. Ne dvomno je res, da gradbeni delavec zaradi svojih posebnih prilik zasluži še prav posebno pozornost, ko je treba vpoštevati, da je dolge mesece vsako leto brezposeln in mu je zato treba dati najvišje možne mezde takrat, ko dela.

Naša gradbena zveza je v svoji posebni vlogi stavila odločne zahteve in se bo te dni pri banski upravi že tudi reševalo to vprašanje. Z gotovostjo pričakujemo, da bo gradbeno delavstvo doseglo, česar prosi in zahteva. Delavstvu pa, ki je doslej še sledilo neodgovornim demagogom iz marksističnega tabora, naj ta nespametna boljševiška akcija končno odpre oči, kam jih tirajo razni gospodje in gospodiči in kako se neresno igrajo z njihovimi življenjskimi interesi ter naj jim obrnejo hrbet.

Zborovanje gradbenega delavstva

V nedeljo, dne 29. t. m. ob 9 uri dopoldne, bo v veliki dvorani Del. zbornice VELIKO DELAVSKO ZBOROVANJE. Delavstvo bomo informirali o uspehih naše resnične borbe za delavsko resnično korist.

Vsaka borba mora imeti zdrave temelje in je zato bila zadnja stavka gradbenega delavstva že v naprej obsojena na neuspeh. Rdeči voditelji, kateri so to stavko vodili in organizirali, so dobro vedeli, da ta akcija ne more roditi pozitivnih uspehov. Oni so dobro vedeli, da mi v takšni stavki ne moremo sodelovati in so zato računali, da zgubimo med delavstvom

zaupanje ter da pride na ta način njihova strokovna organizacija do prepotrebne članstva. Rezultat je bil pa baš nasproten. Delavstvo je spoznalo, da jih hočejo rdeči zopet enkrat izigrati in so zato v trumah pristopili v našo zvezo. Spoznali so razsodnost in treznost našega vodstva ter so nam ponovno izrekli svoje zaupanje.

Ker pa moramo vse gradbeno delavstvo informirati o naših akcijah, vabimo vse člane in prijatelje, da se tega zborovanja sigurno udeležijo.

To zborovanje se bo vršilo pod geslom:

VIŠJE PLAČE — NIŽJE CENE!

Socialistična podzveza stavbin. delavcev razpuščena

Iz banske uprave smo prejeli:

Banska uprava je na podlagi § 11, odst. 1, zakona o društvih, shodih in posvetih izdala odločbo, s katero se z današnjim dnem razpušča Podzveza stavbinskih delavcev za Slovenijo s podružnicami v Ljubljani in Mariboru, ker je s pozivanjem svojih članov k nezakoniti stavki ravnila proti državnemu in družabnemu redu. Z letakom, ki ga je izdala, je zagrešila tudi prestopke po čl. 5 zakona o zaščiti države,

ker se z njimi ščuje na razdor med družabnimi sloji.

Društveni arhiv je zaplenjen, društvena imovina je zavarovana.

Zveza združenih delavcev, Narodna strokovna zveza in Jugoslovanska strokovna zveza so pri banski upravi zaprosile za uvedbo poravnalnega postopka. Banska uprava je prošnji ugodila in je postopek uvedla.

(Nadaljev. na 4. str.!)

Naša pot XXI.

Dr. Aleš Ušeničnik

Quadragesimo anno
z obširnimi komentarjem

Obseg: 287 strani

Cene: 30—, 45—, 60— din

Govori na naših verskih taborih

Uvodne besede voditeljev zborovanj

Otvorjam romarski tabor delavcev, vernih in zvestih svojemu stanu in svojemu slovenskemu narodu ob priliki I. slovenskega delavskega romarskega dne, ki ga je organizirala za naš stan v teh usodnih časih naša Zveza združenih delavcev v Ljubljani.

Otvorjam romarski tabor, kjer smo se zbrali delavci, da smo v Marijinem svetišču prosili za naš stan po Marijini priprošnji božjega varstva in njegovega razsvetljenja za pravilno in srečno izbiro taktike za zmago programa slovenskega katoliške delavske organizacije Zveze združenih delavcev, ki za svoj program za ureditev našega delavskega stanu in uveljavljanja naših pravic, skuša doumeti navodila Kristusove Cerkve, o kateri veruje, da jo vodi tudi v teh stvareh modrost Boga sv. Duha.

Danes mi zborujemo tu, da pridruženi velikim ciljem našega skupnega pokreta izpovemo svojo zvestobo veri, državi, narodu in stanu. Na prelomu časov, ko se ruši stara kapitalistična družba brez Boga in v tone v lastnih krivicah, dvigamo ob 12 uri svoj glas in izpovedujemo svojo trdno voljo delati za novo boljšo krščansko organizacijo razmer v narodu, v državi in svetu. Z nami zboruje danes pošteno slovensko delavstvo še ob 9 Marijinih svetiščih, da tako izpriča svojo oslonitev na Cerkev in svojo povezanost z narodom, ki je ta svetišča gradil. Lepo je naše zborovanje, morda so druga današnja zborovanja našega delavstva po širni Sloveniji še lepša. Tovariši in prijatelji na teh zborovanjih: v Ljubnem, na Šmarjni gori, na Homcu, v Novi Štifti, na sv. Planini, na Gori Oljki, na Ptujski gori, na Gorci, v Jeruzalemu združeni danes tako v imenu slovenskega delavskega stanu govorimo in v imenu krščanskih načel po navodilih vodstva Cerkve razvijamo temeljne točke našega programa in zahtevamo svoje pravice, z njo pa novo stanovsko urejeno družbo naroda in države.

VODSTVU IN NARODU PROSIMO BOŽJE POMOČI

Predno podam besedo govornikom, predlagam z Vašim dovoljenjem pozdrave našima cerkvenima knezoma dr. Gregoriju Rožmanu in dr. Jožefu Tomažiču, dalje našemu narodnemu vodstvu:

narodnemu voditelju dr. Antonu Korošcu, predsedniku senata in ministru za prosveto,

Dr. Mihi Kreku, ministru, našemu iskrenemu sodelavcu.

Dr. Marku Natlačenu, banu slovenske banovine in našemu dobremu prijatelju.

Bog jih podpira v njihovem delu in ga blagoslovi. Mi bomo s svojimi prizadevanji doprinesli, kar je božja volja, da jim pomagamo. Danes smo in bomo tudi sedaj zanje molili, ker vemo, da je usoda nas vseh tesno med seboj povezana in da je tudi uresničenje našega programa njihova težka naloga. Bog jih živi, in Bog jih vodi in podpira!

Za naš pokret, za naš slovenski delavski stan, za ves naš narod, za naše Cerkevno in narodno vodstvo bomo zato sedaj v uvod v naše zborovanje prosili Vsemogočnega Boga in Ga v Gospodovi molitvi in v češčenju Njegove Matere za vse naše prizadevanje in za naš današnji tabor prosili božjega blagoslova. Prosim, da molimo skupaj: (križ, Oče naš, Zdrava Marija).

Priporočili smo se Bogu, priporočili smo se priprošnji božje Matere. Slišali boste sedaj pozdrave naših odličnih prijateljev in prijateljskih organizacij (sledijo pozdravi) nato pa naše govornike.

I. Govor

RAZPAD KAPITALISTIČNE DRUŽBE CERKEV IN MI

V izrednih časih ste se zbrali verni slovenski delavci na praznik Matere Božje, da jo prosite priprošnje in varstva pred pretečimi nevarnostmi.

Istočasno izpričujete s tem svojim romanje, da odklanjate vsako ureditev sveta brez pravičnega Boga in zahtevate, da se družba zopet vrne nazaj h krščanskim temeljem, kakor jih uči Kristusova Cerkev. To današnje vaše romanje ima tako tudi ta namen, da manifestirate vašo trdno voljo delati v delavskem pokretu po navodilih cerkvenega učenstva zlasti socialnih okrožnic Leona XIII. in Pija XI.

RAZPAD DRUŽBE

Danes je človeška družba v popolnem razsulu. V razpad so jo pritirale brezmejne krivice, ki so jih bogataši brez srca in brez ozira na Boga izvrševali nad milijanskimi množicami delavnih ljudi, ki

niso imeli nobenih pravic, ampak samo dolžnost delati in trpeti. Ogromno bogastva na eni strani so ustvarila in še ustvarjajo brezmejno revščino na drugi strani. Da se je to moglo zgoditi, je bilo mogoče le tako, da so preje izrinili iz javnega in vsega gospodarskega življenja Boga in njegove zapovedi. Vpliv poslanstva Cerkve so uničili. V družbi brez božjih zakonov je zavladala samo oblast močnejšega, bogatejšega, uplivnejšega. Kapital je lahko brezobzirno gazil pravice ljudi. Ni hče ga zato ni tiral na odgovor. Zaradi v nebo vpajočih pregreh, o katerih govori nauk Cerkve, ga ni nihče kaznoval.

SKRBI CERKEV

Cerkev, prijateljica majhnega človeka, zaščitnica delovnih stanov je to dogajanje v svetu gledala z veliko zaskrbljenostjo. Cerkev se je ves čas svojega obstoja prizadevala, da je kar moč izravnala življenjske razlike posameznih slojev in da bi v njihove medsebojne odnose vnesla krščansko pravičnost in Kristusovo bratsko ljubezen. Že prvi početki Cerkve dokazujejo, kako je notranja moč njenih nauk prevzela njeno članstvo in kako so bogatejši od svojih sredstev dajali revnejšim in jim pripravljali posebne obede ljubezni. Delavcu je šele Cerkev dala čast človeškega dostojanstva, ga pred Bogom napravila enakovrednega in ga tudi zaščitila pred zlorabo njegovih gospodarjev. Ona je razvežala verige suženjstva in ustvarila pravo duhovno bratstvo, ki ga je poznejše brezboštvo zopet zavrnilo.

V novi dobi industrijalizacije in istočasne proletarizacije družbe zato Cerkev, v kateri Kristus, delavec iz Nazareta, nadaljuje svoje skrivnostno življenje, po uvedbi brezbožnega kapitalističnega gospodarstva reda res ni mogla brezskrbno gledati, kako milijoni živijo v prisilnem pomanjkanju, hirajo radi tega, so nezaščiteni in umirajo brez pomoči, na drugi strani pa se zbira nekaj tisočev poedincev, ki drži v rokah vse gospodarstvo in bogastvo tega sveta. Novodobnemu kapitalizmu je morala Cerkev na svoj način povedati, da so njeni pravni nauki večni, za vsak čas veljavni, in da je v teh časih izmzgavanje in izkoriščanje na času primeren način treba preprečiti, da se ne bi brez kazni in brez obsojbe vršili v nebo vpajoči grehi pritrgovanja delavskih plač, zatiranje vdov in sirot ter masovni radevoljni uboji, kakor jih je kapitalizem ustvaril s svojo brezbožno igro.

VELIKI MOŽJE NA DELU

Veliki možje resnično krščanskega duha vseh narodov, ki so čutili s širokimi plastmi svojih ljudstev, so vsak zase na svoj način šli na delo, da bi narodu ohranili krščansko pravičnost in obenem tudi ustvarili primerno enakopravno razdelitev gmočnih dobrin. Cerkev sama po svojem vrhovnem učenstvu, po Leonu XIII. in po Piju XI. je vsa ta prizadevanja po različnih deželah in med različnimi narodi strnila po enotnih normah v enotno smer.

Pedeset let bo prihodnje leto, odkar je spregovoril Leon XIII. o novih rečeh, odkar je izdal okrožnico Rerum novarum in deset let bo, odkar je Pij XI. katoličanom vsega sveta za časovne prilike dal podrobnih smernic, kako te nove stvari urediti, da bo za narodne in za celo človeško družbo prav, prav tudi za delavski stan.

VPLIV SOCIALNIH OKROŽNIC

Ni mogoče prav doumeti vseh tistih koristnih posledic, ki jih je delo tisočev in stotisočev katoliških narodnih preporoditeljev na osnovah teh okrožnic za te narode in za celotno družbo ustvarilo. Počasi polagoma, pronica duh Evangelija, ki je bistven tem okrožnicam v srca poedincev, v srca delovnih mas, v spoznanje narodne inteligence in njenega vodstva in narekuje odločbe in dejanja, ki odpravljajo staro in uveljavljajo novo družbo. Pravo duhovno beraštvo zato izpričuje tisti, ki se za delo Cerkve ne zmenijo ali pa gredo celo s posmehom mimo njega. Marsikaj kar je za delavske stanove dobrega ustvarjenega, je delo iz njenega duha in posledica njenih prizadevanj, čeprav nasprotniki Cerkve včasih celo mislijo, da so to njihovi uspehi. Slovenski narod je bil v preteklosti tako srečen, da je imel v svoji sredi ljudi, može izrednih sposobnosti, ki so prav razumeli klic Cerkve, med nami živečega Kristusa, in so šli po njegovem nalogu neumorno na delo za uveljavljanje božje pravice na zemlji. Imeli smo slovenskega socialnega preporoditelja Kreka, imeli smo cerkvenega kneza Dr. Jegliča. Oba sta z brezprimerno pridnostjo, nesebičnostjo in požrtvovalnostjo brez prestanka delala na poglobitvi versko-naravnega in socialno-pravičnega življenja med nami. Za delovne stanove se je v naši deželi v kratkem razdobju nekaj desetletij za časa njunega delovanja naredilo toliko, kakor težko še kje drugje na evropskem kontinentu za kak drug narod.

ZGREŠENE POTI

Žal je zadnja svetovna vojna nekako razrahljala naše notranje življenje, razvezala naše medsebojne vezi, raztrgala našo medsebojno skupnost s Kristusovo Cerkvijo. Tuji vplivi od drugod so prišli k nam in nam zastrupljali zlasti v delavskem stanu pravo narodno čustvovanje in istočasno tudi trdno povezanost s katoliškim narodom in dosledno brezkompromisno delavnost po navodilih Cerkve. Tuji vplivi so nas razdrli. Med tem je odšel k Bogu po plačilo tudi socialni organizator dr. Krek in nova okrožnica Pija XI. o stanovski ureditvi družbe nas ni našla nič več enotne. Mnogo delavcev je začelo gledati materialistično. Pričakovali so svojega odrešenja v marksizmu. Mnogi so se izgubljali v samih nacionalnih frazah, mnogi pa so spajali istočasno v svojem programu marksistično brezboštvo in krščanstvo. Ni čuda da ob takem razpoloženju nova okrožnica ni naletela na pravo razumevanje.

ZAVERŽENI OGELNI KAMEN NA NOVO VZIDAVAMO

Pred petimi leti je bilo zato nujno, da smo kot katoličani napravili v tej zmedi konec in smo ustanovili Zvezo združenih delavcev z izrecnim povdankom, da hočemo delati za interese slovenskega delavstva na temelju evangelijev in v popolnem soglasju z vodstvom Cerkve. Okrožnice papežev so tako za Zvezo združenih delavcev nekaki ogelni kamni, to smo obljubili in to bomo držali. Kako prav smo imeli, je pokazal že sedanji čas.

Tako, kakor je bila sedanja družba urejena, nič več dolgo ne bo. Ne more biti! V razpadu je. Godi se ji kakor na smrt bolnemu. Ko umre, se prične razkrajati. Hitro ga pokopljejo in segnijo. Ta kapitalistična družba s svojimi krivicami, s svojim gaženjem božjih in človeških postav, je na smrt bolna. Razpadla bo. Treba jo bo pokopati. Za njo pride nova, druga, drugačna. To je treba v naprej vedeti, treba je to v naprej pripravljati. Za vsak posel se je treba v naprej izučiti, se nanj pripraviti. Ne more tkalec jutri za viničarja, viničar ne za tkalec, ne more industrijski delavec kar jutri prevzeti službo ravnatelja. Kdor hoče dediščino prevzeti in na njej gospodariti dobro, boljše kakor so gospodarili pred njim, mora biti na to pripravljen.

NA NJEM GRADIMO NOVO DOBO PRAVICE

Zveza združenih delavcev skozi 5 let pripravlja slovenski delavski stan na to, da bo kapitalistična družba propadla, da mora zginiti in da mora priti nov drugačen red, boljši in pravičnejši, red stanovske družbe. V tej stanovski družbi ne bo več odločeval denar in kapital, ampak krščanska pravičnost in v vsem življenju po krščanskem svetovnem nazoru uveljavljena resnična krščanska ljubezen. Mi delavci sprejemamo tak program za svoj program. Za svoj stan svojo pravico z njim zahtevamo. Zase in za svoje družine, za žene in otroke hočemo za svoje pošteno delo pošteno plačilo, človeka vredno stanovanje, človeka vredno življenje in za vse vrste morebitnih nesreč zadostno jamstvo zase in za svoje, da ne bomo beračili ne mi in ne oni. Nič tujega nočemo, toda tudi ne pustimo, da bi nam kradli, kar je naše in kar nam po božjih in človeških postavah gre. Vsak stan naj zase svoje razmere uravna in naj se z drugim brez diktata pobota za skupne stvari. Če se pobotati ne more, potem naj med razprtimi stanovi sodna pravica vodi. Ni časa za podrobno razlaganje naših teženj. To eno vemo, da smo na pravi poti, dokler hodimo kot verni slovenski delavci v naši katoliški narodni skupnosti in se proti krivični sodobnosti borimo zase in za svoj stan za lepše čase, za boljše dni. Zato bomo ohranili zvestobo svojemu delavskemu stanu, svojemu slovenskemu narodu, svoji katoliški veri. Povsod se bomo trudili, da bomo sami ponosni na naš moderni stanovski program tega tudi med ostalim delavstvom širili, dokler z njim ne zmagamo.

II. Govor

S CERKVIJO IN STANOVSKO DRUŽBO

V veliki dobi živimo. Bog nas je v svoji modrosti vanjo postavil. Dal nam je težko nalogo, veliko dobo prav oblikovati, prav urejevati.

RAZSUL

Vsi smo priča razpada stare družbe, kako se ruši ta ohola stavba človeškega duha brez Boga. Zavrgli so oni njegove večne zakone in trdili, da so tako osvobodili človeka in da ga bodo privedli v največje blagostanje. Osvobodili pa so v človeku le nižave, sprostiti so v njem pošastne razdiralne sile ter ustvarili današnje nevzdržno stanje — pravo anarhijo.

Nekaj izvoljencev se greje na soncu preobilja in neprestanega uživanja, milijonske množice delavnih ljudi pa so zapadle nazaj v pravcato sužnost in brezprimerno revščino. Oropane vseh pravic propadejo duhovno in telesno.

Nobenega upanja ni več, da bi sedanji gospodarski sistem mogel ta usoden propad zaustaviti. Ni več nobenega upanja, da bi se kapitalistični družabni red dal ozdraviti. Zato za široke množice delovnega ljudstva tudi ni mogoče v njem nič več pričakovati nobenega primerne blagostanja niti ne izpolnitve najbolj skromnih življenjskih zahtev. Vsi poizkusi, vsa dobra volja na vodstvu države, da bi se na tem kaj izpremenilo, je v naprej obsojena na neuspeh.

V LASTNIH ZANKAH

Kapitalistična družba se je v svoje lastne zanke ujela. Najprej je družbi odvzela Boga, zakonom je vzela božjo avtoriteto. Razbila je v državi naravno poklicna telesa. Uničila je po notranjih interesih zvezane samoupravne stanove. Ti so po svojem bistvu, po svoji notranji sili urejali svoje skupne zadeve in sami skrbeli za soglasje med interesi poedincev in stanov. Kakor človeško telo iz lastnih sil stalno izloča iz sebe nezdrave sokove in je le v izrednih primerih v njegovo urejanje potreben poseg od zunaj po zdravniku, tako so urejeni samoupravni stanovi sami izločali iz svoje srede nezdrave občestvene pojave in je bila le v izrednih prilikah potrebna pomoč države. Država se je držala načela: Ne praskaj se, kjer te ne srbi, in je svoje sile tako lahko neovirano posvetila svojim posebnim nalogam, skrbi za občo blaginjo. Med državo in poedinci so bili močni, trdni stanovi, kakor trdnjave gotovega reda in soglasja.

SEDANJA DRUŽBA VSA V ŠPRANJAH

Tega ni več. Država se mora vsled izpada vmesnih členov v vsem obračati s svojimi zakoni neposredno na milijonske množice poedincev. Ti pa imajo po uničenju samostojnih stanovskih organizmov edini interes: Zakone izigravati ter jih omejevati v njihovih osebnih težnjah. Poleg tega brez Boga, brez božjih sankcij, nobeden zakon v duši ne veže. Sankcije, to je kazni, ki jih za kršitelje postav določa državni aparat, pa se tako ali tako obidejo. Dejanski stan je tak-le: Sedanja družba je kakor rešeto. Obod je država, rešetka so milijonske množice. Zakoni za te množice izdani, imajo za izbegavanje toliko luknjic, špranj, koliko je v državi ljudi.

Zato vidimo celo vrsto dobrih zakonov, ki jih nihče ne spoštuje. Dobronamerne uredbe zdrknejo kakor skozi sito in ustvarjajo še vedno večji nered. Brez-uspešni zakon o preprečevanju draginje, izigravana uredba o maksimalnih cenah, slabo izvajen zakon o podporah svojem na orožne vaje vpoklicanih, kršen zakon o minimalnih mezdah, izbegavanje določil po oblasteh uveljavljenih kolektivnih pogodb, izigravanje socialne zakonodaje, vse to dokazuje pravilnost naše trditve. Vse preveč je špranj, je luknjic, je prodorov. Nered raste zato sam iz sebe in se veča. Sedanja kapitalistična družba zato ne bo dobila nobenega čudodelnega zdravnika več, ki bi jo rešil pred poginom.

EDINO IZHODIŠČE

Božja Cerkev, v kateri živi Kristus, je tak razvoj stvari prorokovala. Napovedala je nastajajoče razdejanje in je po svojem vrhovnem učenstvu pravočasno nakazala edino izhodišče iz vsesplošnega razsula. Papeži so opominjali, da se je treba vrniti nazaj k spoštovanju božjih zakonov in jih uveljaviti kot vez edinstva v človeški skupnosti. Rotili so posedujoče, naj ne kopičijo krivico na krivico, naj ne izjemajo ljudskih množic. Kot edini in za to poklicani nepristranski razsodniki so se brez pridržka opredelili za pravične zahteve delovnih slojev. Opozarjali so na sodbo teh množic, na njihovo maščevanje, ki se bo kakor krvava reka razlilo v medsebojnem obračunavanju čez celo družbo. Nakazali so edino izhodišče iz pretečega razsula. Spregovorili je o tem veliki mislec Leon XIII., podrobno je očrtal splošno veljavna načela in pokazal pot za vse narode Pija XI. s svojo zamisljivo stanovske države in stanovske družbe.

Danes svet s spoštovanjem gleda na ta velika moža. Misel, ki sta jo vsejala, skuša rasti, skuša pognati korenine. Kakor so kje prilike, tako se različno uveljavlja. Marsikje niso še doumeli zgodovine in temeljev njenih predlogov in so zato ostali le preveč na površju. Toda čas bo po izkustvih doprinesel svoje in prisilil k spoznanju, da nova oblika družbene ureditve zahteva novih, trajnih temeljev in zato tudi povratka k večnim božjim zakonom. (Nadaljev. na 3. str.!)

Naša borba - naša rast

Iz centrale

I.

Na podlagi pravomočnega sklepa razsodišča ZZZ z dne 13. t. m. v smislu določil § 13. pravil ZZZ je Preželj France izključen iz organizacije ZZZ.

V smislu §§ 7 in 10 a. pravil ZZZ se mu s tem odvzema društvena legitimacija.

Po § 13. društvenih pravil proti sklepu razsodišča ni pritožbe.

II.

Podružnične odbore prosimo, da nam takoj pošljejo naročila za koledarček ZZZ za leto 1941. Istotako naj nam pošljejo oglase za ta koledarček.

III.

Seja glavnega odbora ZZZ se vrši v nedeljo dne 29. t. m. ob 10 uri dopoldne.

Poročila sta se včeraj ob 19 v cerkvi Sv. Frančiška v Šiški g. Pirih Milko, uradnik OUZZ in glavni tajnik ZZZ ter gospodična Brodnik Vera, tajnica mestne JRZ. Priči sta bila: Smersu Rudolf, pravni referent OUZZ in Križman Andrej, administrativni tajnik ZZZ. Novoporočencema želimo na skupni življenjski poti obilo sreče in božjega blagoslova!

Maribor

Naša podružnica lepo napreduje in ima že preko 300 rednih članov. Dela v naši pisarni imamo ogromno, tako imamo nešteto mezdnih gibanj, poravnalnih razprav in drugih posredovanj. Čeravno je naša podružnica še mlada, vendar beleži že precej lepe uspehe za svoje članstvo. Delavstvo je vendar sprevidelo, da mu je sedaj v teh resnih časih nujno potrebna organizacija, na katero se z vsem zaupanjem obračajo.

Vuhred

V nedeljo, dne 29. septembra 1940 se vrši po rani sv. maši v gostilni Zgerm sestanek naše podružnice. Sestanka se udeležijo tudi zastopnik centrale, radi tega je udeležba članstva obvezna, vabljeni pa so tudi prijatelji našega pokreta. Odbor.

Kresnice

Naše delavstvo je v sredo 18. t. m. pričelo ob 9. uri štrajkati. Ob 1 popoldne je bil dosežen sporazum tako, da so delavci

dosegli plačo 6.— din na uro. Ta povišek pa seveda ne odgovarja našim sedanjim draginjskim razmeram in bo treba zahtevati še novih doklad.

Dne 6. oktobra ob 2. uri popoldne bo sestanek naše skupine pri Cerarju Mihaelu v Verniku nasproti postaje Kresnice. Ker je sestanek važen in pomemben, ste vsi vljudno vabljeni. Zaposlili smo za ta sestanek tudi zastopnika iz centrale. Pogovorili se bomo ob tej priliki o našem bodočem delu in vseh stvareh, ki nas težijo. Pripeljite na sestanek tudi svoje znanke in prijatelje.

Ormož

Poročila se je naša pridna članica Tilka Hozar. V novem življenju ji želimo obilo sreče.

Kakor druge, tako tudi nas tarejo iste skrbi. Ne vemo, kako naj s svojim skromnim zaslužkom preživimo sebe in družino. Že pred sedanjo draginjo smo komaj shajali, sedaj pa je naravnost nemogoče. Na up nam tudi nihče ničesar ne bo dal, ko naši revščini ne zaupa, usmiljenost je pa itak že umrla.

Gračnica

V podjetju g. Falterja Henrika v Jurkloštru vodimo akcijo za zboljšanje naših plač. Prosili smo centralo za posredovanje, ko sami tu naletimo le na gluha ušesa. Naši tovariši iz druge organizacije, ki tako radi povdarjajo delavsko skupnost, pa te skupnosti seveda ne poznajo, kadar gre za koristi delavstva, ampak le takrat, kadar mislijo, da bodo s takim govorjenjem koga preslepili. Upamo, da bo naša akcija za zboljšanje naših gmotnih razmer kljub temu uspela.

Bohinjska Bistrica

V Bohinju je življenje težko. To občutimo tudi uslužbenci banovinskega ribolova. Zato smo zaprosili bansko upravo, da nam spričo vedno hujše draginje zviša naše službene prejemke. Življenje se je podražilo najmanj za 50%, prav bi bilo, da se toliko zvišajo tudi naše plače. Mislimo, da bi bilo pravično, če bi draginjske doklade dobili tudi za nazaj za ves čas, odkar je draginja porastla.

Govori na naših verskih taborih

Nadaljevanje z 2. strani

NAŠA KRIVDA

Ko je pred 10 leti spregovoril Pij XI., je marsikje njegova modrost naletela na človeško puhlost in posmeh. Tudi med Slovenci je doživela isto. Celo ljudje katoliškega prepričanja in udejstvovanja ga niso prav razumeli. Zafrkljivo in poniževalno so govorili o njegovi zamisli, kakor o nekaki šepavi stanovščini, ki je življenje nezmožna. Svojo modrost so stavili nad modrost cerkvenega učenštva. Mesto, da so z njim gradili na urejanju družbe, ki je možna samo v vzajemnosti stanov, so se igrali razrednobojno igro in pomagali raznim protikrščanskim usmerjenim pokretom do uveljavljanja in do še večjega razkrojevanja našega lastnega naroda.

Vsi brez izjeme pa smo premalo storili za to, da bi navodila Cerkev zadostno doumeli sami in da bi jih uveljavili tudi v doumevanju drugih. To je krivda nas vseh, da so bila naša prizadevanja za novo organsko zgrajeno stanovsko družbo premajhna. Zdi se, da smo premalo iz vere živeli, premalo zajeli iz njenih globin in premalo doumeli svojo veliko časovno nalogo.

Zdaj je še čas, da popravimo zamujeno. Zato smo za te naloge slovenski delavci zbrani na romarskem dnevu, da izprosimo svojim mislim božjega razsvetljenja in svojemu stanovsko-organizacijskemu delu po priprošnji Marijini božje pomoči.

NAPAKO HOČEMO POPRAVITI

Verni slovenski delavci prejemamo za svoj program stanovsko ureditev družbe, tako, kakor jo je zamislilo cerkveno vodstvo. Hočemo, da se upostavi soglasje poedincev z interesi stanov. Hočemo, da bomo v svojem stanu, v svoji korporaciji, v svojih zadevah sami sodočevali. Zahtevamo, da bomo delavske interese v stanu sami lahko uveljavljali, izvajanje naših pravic sami nadzorovali in kršitvam zagotovili zaslužen kazni. Hočemo znoter delavski stan, v skupni korporaciji enoten delavski sindikat. Odklanjamo medsebojne razprtije, ki jih je tudi med slovensko delavstvo v svojem interesu unesel kapitalizem in brezboštvo s svojim

razkranjanjem. Ugotavljamo, da je obramba stanu njegova pravna samouprava in da aje ta možna le v strnjjenih naših vrstah. Ugotavljamo tudi, da med slovenskim delavstvom nima ničesar iskati brezbožni internacionalni marksizem in da bomo borbo proti njemu zaradi koristi delavskega stanu nadaljevali do končnega obračuna.

APEL NA DELAVSTVO

Vabimo vse verno delavstvo, da se strne okrog našega programa za skupno borbo za pravico stanu, za človeka vredno in dostojno življenje na verskih in narodnih temeljih naše narodne celote. Skupno gradimo novo družbo reda in pravice, kjer bomo za svoj stan v svojih stvareh vezani na občo blaginjo sami odločali. Drugi stanovi bodo o svojih stvareh enako odločali v okviru tistih omejitev, ki jih vsem nalaga splošna blaginja. Nad vsemi stanovi sta potem narod in država, da urejata, kar je skupnega, da pomagata v vsem, kar je posameznim stanovom lastnega in tako ustvarjata red in dosegljivo splošno blagostanje.

To je edini izhod iz sedanje splošne zmehde, iz neštetihih krivic, iz uboštva in trpljenja, ki ga vsak dan bridkeje okušajo delovni stanovi, zlasti pa delavski stan. Kdor je za ta izhod, sprejema naš program, osvaja navodila Cerkev, zapušča staro družbo in njene razprtije ter stopa z nami v istih vrstah v borbo za organsko zgrajeno, na samoupravah stanov slonečo stanovsko družbo.

Po končanih govorih so se zborovalci z mnogimi izrazi priznanja, voditelji zborovanj pa s sledečimi besedami zahvalili govornikom:

Zaključna beseda vodij zborovanj

Iskrena hvala govornikom za njune jasne misli. Kakor da sta slišala v naših srcih naše želje in naše skrbi, sta govorila. Mi se pridružujemo z vso dušo tem izvajanjem. Sami čutimo nevzdržnost sedanjega družabnega reda, ki se vsak dan

Pričakujemo, da bomo s svojimi pravičnimi zahtevami uspeli. Tu nič ne pomaga tako modrovanje, kakor ga ima soseniški »Tovarniški vestnik«, ki zmeraj nastopa v interesu podjetja proti novemu zvišanju plač. Cene rastejo, ne moremo drugače, kakor da jih skušamo vsaj nekoliko dohiteti.

Celje

V naši podružnici so se organizirali čevljarjski pomočniki. Zavedajo se tudi oni, da je mogoče uspehe doseči le v skupnosti in preko organizacije. Pripravili so za svoje delodajalce kolektivno pogodbo. Mojstri pa se ji zmikajo, češ, da ni nihče upravičen za vse take kolektivne pogodbe sklepati. Obrtno udruženje čevljarjskih mojstrov je razpuščeno in priključeno skupnemu Obrtnemu udruženju, ki pa še ni imelo svojega občnega zbora in nima čevljarjskega odseka. Zato pravijo mojstri, da nobeden izmed njih nima pooblastila sklepati kolektivno pogodbo. Ker je občni zbor Obrtnega udruženja že 6. oktobra, bomo videli, če bodo pozneje pripravljeni s svojimi pomočniki napraviti primerno pogodbo. Če ne bodo hoteli, bomo pač prisiljeni prositi oblast za posredovanje.

Murska Sobota

V sredo 18. t. m. je imela naša podružnica širši članski sestanek na katerem je poročal tov. Košnik, strokovni tajnik viničarske zveze iz Ljutomera, ki nam je v svojem jedrnatem govoru orisal pomen strokovne organizacije za delavstvo v teh resnih in težkih časih.

Glede našega gradbenega delavstva smo intervenirali na sreskem načelstvu in ponovno prijavili vse tukajšnje gradbene podjetnike, ker ne izplačujejo delavstvu mezde po kolektivni pogodbi in zahtevali, da se podjetnike na to prisili in tudi pošteno kaznuje. Pričakujemo, da bo upravna oblast v najkrajšem času ukrenila vse potrebno, da se tako že enkrat tudi tukaj vzpostavi red.

Imamo zakon proti špekulantom in kršiteljem socialne zakonodaje, kateri za vse prestopke predvidevajo stroge kazni. V koliko se pa pri nas v Murski Soboti razni ljudje ozirajo na te zakone in uredbe je pa druga stvar. Pričakujemo, da

bomo že enkrat čitali v časopisih, da je tudi iz Murske Sobotne ta in ta zaradi špekulacije in kršitve socialne zakonodaje bil odveden na par mesečno prisilno bivanje.

Z zadnjimi našimi članki, kjer smo samo nekoliko omenili razmere v tovarni Cvetič smo precej razburili razne duhove v tem podjetju. Kakor smo pa zvedeli od delavk samih, delavke že po prvem izplačilu po 8. avgustu 1940 niso dobile tistih »sijajnih« plač, kakor jih je izkazoval seznam z dne 8. avgusta 1940; objavljen v Murski Krajini. Prosimo gospoda Cvetiča, da objavi tudi seznam vseh drugih plačilnih period po 8. avgustu 1940., če hoče, da bo javnost lahko pravilno informirana. Ponovno poudarjamo, da delavec svoje zadovoljstvo izrazi in pokaže na čisto drugi način, kakor se pa tega poslužuje podjetje Cvetič. Ponovno tudi ugotavljamo, da prejemki delavk niso niti najmanj v skladu z življenjskimi zahtevami delavstva v današnjih časih in zato bomo tudi započeto borbo nadaljevali do zmage.

Trbovlje

»Škoda, da nimam revolverja«. S temi besedami se prične delavni dan na obratu »Neža«, pod znanim paznikom gospodom J. B. Omenjeni gospod paznik razpolaga z bogatim besednim skladom raznih psov, s katerimi se znaša celo delavni čas nad delavci. Ne vemo, ali hoče imenovani gospod s svojim prostaškim postopanjem do v službi mu podrejenih dokazati, da smo nekje v Aziji, ali pa da se vračamo nazaj v dobo pred tisoč leti. Opozorjamo gospoda paznika, da mi delavci odklanjamo ta, za njega morda »Superkulturni« način vršenja pazniške službe! To pa v interesu delavcev in podjetja. Vedno na vse načine žaljen delavec ne more vršiti odkazanega mu dela tako vestno, kakor ga lahko opravi, če dela z veseljem in dobro voljo, in ima ob strani v osebi paznika pametnega delovodjo, ki mu s svojim znanjem in nasvetom pripomore, da se čimprej in čimbolj vestno opravi.

Dolžnost izvoljenega zaupnika na tem obratu bi bila, da bi se še sedaj izkazal tako delavnega in vnetega za delavske pravice, kakor se je v času volitev v II. skupino. Dovolj je dela, in zgoraj opisani slučaj ključ delavskega zaupnika, ki je zaščiten, pa ga ni, da bi napravil korak na merodajnem mestu za delavce, ki so mu zaupali glasove.

Prizadeti delavci.

Kamniško okrožje

Vse člane okrožnega odbora opozarjamo, da se bo vršila prihodnja okrožna seja 6. oktobra ob 9. uri dopoldne v prostoru Društvenega doma v Domžalah. — Udeležba obvezna.

Okrožje Jesenice

MEZDNO GIBANJE PRI KID

Prejšnji četrtek (12. septembra) so se zglasili pri vodstvu KID zastopniki vseh delavskih strokovnih organizacij pri KID. Zaposlili so za razgovor glede zvišanja draginjskih doklad zaradi vedno rastoče draginje. Vodstvo tovarne je v principu pristalo na razgovore, hotelo je le nekaj dni časa, da ugotovi procentualni porast draginje. Za torek dne 17. septembra je vodstvo KID že sklicalo tozadevni sestanek. Zastopniki strokovnih organizacij so bili zaprepaščeni, ko so slišali, da tovarna ugotavlja, da ima delavstvo v primeri z draginjo v resnici še dva odstotka previsoko plačo. Tako bi navsezadnje morali delavci še vračati še dobljeno plačo! Zastopniki delavstva so se takoj istega dne sestali k posvetovanju, da zavzamejo stališče k izjavam tovarne.

Sv. Lenart v Slov. gor.

Naša delavska organizacija ZZZ prodira že tudi v Slovenskih goricah. Komaj smo podpisali »Pravila«, že je pristopilo nad 50 članov. Kmečka zadruga gradi pri nas neke vrste silos ali skladišče za sadje in druge pridelke, ter je zaposlenih pri teh delih okoli 40 delavcev, ki so vsi do zadnjega pristopili v našo organizacijo. Zastopstvo naše organizacije je posredovalo pri predsedniku g. Muršiku, nadzorniku g. Stakotu in bivšem poslancu g. Špindlerju za zvišanje mezd delavcem z ozirom na naraslo draginjo. Vodstvo zadruga je imelo razumevanje za našo prošnjo, ter isti ugodilo in povišalo vsemu delavstvu plače za 1 dinar na uro, kar je za naše razmere že lep uspeh. Vodstvo zadruga je tudi iz lastnega nagiba obljubilo, da bo za »likof« izplačalo vsakemu delavcu po din 200.— posebne nagrade. V slučaju, da bo minimalna mezda v naši banovini še zvišana nad sedanji plačami delavcev, se bo ista takoj vsem zvišala. To naj bo odgovor naši »Delavski politiki«, ki se za naše delavce zelo zanima in piše o neki iz trte zviti stavki.

V soboto, dne 28. septembra 1940 se vrši naš prvi sestanek v dvorani Katoliškega doma ob 18. uri zvečer. Na naš sestanek pride tudi zastopnik centrale ZZZ,

Kako bomo živel

Tak sklik in vzdih je danes slišati čim pogostejše med viničarji in med temi živimi bajtarji. Kako bomo živel in prihodnjico žimo preživeli, to je z vsakim dnem težja skrb med nami. Vršeča se krvava vojna tam na zapadu, katera nič ne prideluje, kvečjemu revščino ter rodi vdove, sirote, invalide, mrljice in ruševine, ž njo združena blokada s katero si nasprotniki skušajo izpodnesti tla, z obema združena izredno slaba letina, vse to je zadelo tudi našo državo, hvala Bogu, da prvo in drugo zlo še sedaj samo na gospodarskem polju. Neizpodbitna resnica pa je, da smo viničarji v naši državi vsled teh svetovnih nesreč med najhujše prizadetimi.

Zasluzka nimamo že od srede julija, za trgatega bo zelo malo, ker bo tudi pridelek naših goric letos skrajno pičel. Nekaj naprednejših vinogradnikov bo še dalo v jeseni kopati; viničarji teh gospodarjev bodo še tako dobili nekaj zaslužka, kaj pa bode s sto in tisoči ostalimi. Brezposelniki bodo čakali do meseca marca, morda celo do aprila prihodnjega leta brez sredstev za človeško življenje njih samih, njih družin, žen in v veliko slučajih številnih otrok. Denarni zaslužek v poletju so radi vedno večje draginje porabili sproti. Pri mezdah 3, 4, 5, 6, 8, 10 in tudi 12 dinarjih ni bilo mogoče ničesar dejati na stran — za zimsko dobo. Še bi si morda kateri kaj takorekoč pritrgal od ust, ako bi še vsaj vsak dan zaslužil. Toda ob vremenskih neprilikah kakršne so bile, ni niti eden viničar noben teden mogel spraviti skupaj 6 delovnih dni. Sedaj se nahajamo tik pred zimo, pa živeža večina skoraj nič, breg dobre obleke, obuvala, brez potrebnih drv in kakor že zgoraj omenjeno, tudi brez — zaslužka. Resnično, pomanjkanje kakršnega nismo imeli od časa minule svetovne vojne, nas objema z vso strahoto. To bode najhujše posebno tam, kjer so viničarji gosteje naseljeni, bolj v hribovitih krajih, kjer je zemlja najčesteje dosledno izrabljena po vinski trti in sadonosnikih.

Pravih njiv v teh krajih sploh ni, k večjemu njivice z obsegom največ do pol orala, ali pa so le takojimnovana »kopa-

nja«, in teh je velika večina, ki merijo po eden do največ 5 do 8 arov. Pridelek, nekaj mernikov koruze in krompirja bo pošel že do konca tega leta, kaj pa potem?

Tudi viničarjem je potrebna nujna pomoč! Kaj bo po zimi z našimi soloobveznimi otroci? Ali naj bodo res njih očetje večino časa v tej dobi po »restih«, ker radi pomanjkanja obleke, obutve ne bodo mogli pošiljati svojih otrok v šolo...?

Časopisje objavlja zadnji čas, da bo naša država najela večje notranje posojilo za vršitev javnih del. Da, to je nujna potreba. Tudi viničarji nam prosimo podporo, dela in zaslužka nam preskrbite! Javna dela so potrebna tudi v Sloveniji, tudi v viničarskih krajih, ne pa samo morda kje tam na jugu. Tudi Slovenija je posebno glede prehrane, pasivna pokrajina. Naj se posojilo najame, četudi bi to bilo morda potrebno prisilno. K temu bi naj z dobrim ali hudim, znatno prispevali tudi vojvodinski kmetijski bogataši. Saj smo za te tudi mi viničarji skrbeli, ko so pred leti bili v »hudih stiskah« radi nizke cene žita in pšenice, ko smo pri naših mezdah 2 in pol do 8 dinarjev dnevno morali plačevati pšenično moko od 4.50 do 5 dinarjev za kilogram, kakor je Prizad le tem na ljubo, cene moki pognal kvišku in jih držal.

Viničarji prosimo in odločno zahtevamo, da naj poklicani pri oblastih poskrbijo, da bomo tudi mi mogli preživeti ta čas po človeško, ne da bi morali dobesedno stradati. Vse tiste, pa, ki še poleg splošne nesreče, vojne, blokade in slabe letine napravljajo ali hočejo napravljati večje hudo, v svrhu lastne obogatitve, pa jih brez pogojno pobesiti, te roparje lastnih bratov in sohrzavljancev.

KNJIŽNICA DELAVSKE ZBORNICE V LJUBLJANI

je v jesensko zimskem času odprta ob sobotah popoldne od 4. do 8. ure zvečer, dopoldne pa od 10. do 12. ure. kakor vedno. Na vse druge delavnike posluje kakor doslej od 10.—12. ure dopoldne in od 5. do 8. ure zvečer.

Anketa za določitev novih minimalnih mezd v dravski banovini

Ker je kr. vlada zvišala dosedanje osnovno mezdo s takojšnjo veljavnostjo od din 2.— na din 4.— in s tem omogočila tudi za območje posameznih banovin posilašanje dosedanjih minimalnih mezd, se je vršila na iniciativo Del. zbornice predkon-

ferenca delavskih strokovnih organizacij. — Na predkonferenci so organizacije zavzele enotno stališče glede višine novih minimalnih mezd, katero bodo zastopale skupno s predstavniki Delavske zbornice na oficijelni anketi pri kr. banski upravi.

Iz Slovenjgradca

Naše zadnje poročilo v »Slovenskem delavcu« pred tremi tedni, katero je razgalilo postopanje delovodja tovarne meril je med delavstvom tega podjetja, kakor tudi drugih obratov dobro odjeknilo. Precej pa je razburilo živce g. delovodju, kateremu naši resnični dokazi niso šli v račun. Sicer se takoj še niti spoznal ni, temveč si je vzel več časa, da je poročilo temeljito in mirno od vrstice do vrstice preštudiral. No se je pa zato drugi dan izjavil: »Kakšen hudič je bil to, ki je dal to poročilo v časopis. Ta hudič še bo dal v časopis to, da dobim včasih od nekaterih delavcev piščance, če bi to zvedel.« Mi pa pravimo, da poročevalec ni hudič, ki je povedal resnico, katera g. delovodja tako bode v oči, pač bi lahko prisodili to ime njemu, ki po hudičevu postopu z nekaterimi delavci in delavkami, ki njemu niso pri sreč in ki mu ne prinašajo za priboljšek žganja, da bi lažje shajal, pa je od žagovine, v kateri

je delal, dobil jetiko in zanjo potem tudi umrl. No pa se bomo o tem bavili še v prihodnji številki, kjer bomo povedali, kako je bilo sedaj z zadnjimi delavkami, katerim je odpovedal službo. Tu bodo naši čitatelji imeli priliko videti, da imajo prednost oni kmečki delavci, ki delovodju včasih kaj prineso, dočim oni delavci-delavke, ki nič nimajo, pa morajo iti na cesto.

Članstvo obveščamo, da se bo po dolgem času vršil zopet članski sestanek po možnosti v nedeljo, dne 6. oktobra dopoldne ob pol 10. uri v okrajni hranilnici. Ako takrat sestanka ne bo mogoče imeti, se bo isti vršil en teden kasneje, kar bomo pravočasno javili. Člane tudi vabimo, da tisti, kateri še niso prejeli legitimacij pridejo ponje, odnosno jih dvignejo ob priliki sestanka. Tudi članarino, s katero so člani še na zaostanku, naj jo ob tej priliki poravnajo.

DZ za staroupokojence

Znano je, kako sramotno nizke so pokojnine, ki jih prejema dosluženo rudarsko in topilniško delavstvo. Povprečna letna pokojnina znaša za staroupokojence dan 75.—, za vdove din 31 za otroke din 10.—. Tako je povprečna mesečna pokojnina od din 1.— do din 6.50. Staroupokojenci dobivajo še doklado od 12.— do 150.— din na mesec, za ženo in otroka pa po 9.— do 42 din na mesec. Po njegovi smrti prejema njegova žena din 18.— do 112.— na mesec. Ni treba nikakega dokazovanja, da ta znesek ne zadošča niti za najskromnejše stanovanje, za prehrano obleko in druge potrebščine tako ne ostane niti 1.— din ter so prizadeti odvisni od same miloščine.

Delavska zbornica je zato predlagala, da naj ministrstvo za gozdove in rudnike nujno skliče posebno anketo, da se uredijo in določijo časom primerne pokojnine rudarskim in topilniškim

staroupokojencem. Poleg tega je treba, da ta anketa kakor koli reši tudi vprašanje pokojnin novoupokojencev, ker so sedanji upokojenci, kakor jih jim daje Bratovska skladnica absolutno nezadostni.

Beleške

NEDELJSKI POČITEK V ŠPANJI

Notranje ministrstvo španske vlade je izdalo nalog vsem civilnim guvernerjem v provinciah, naj dajo takoj zapreti vse tiste podjetnike, ki bi naravnost ali po ovinkih kršili zakon o nedeljskem počitku, ki je izšel 13. julija za obletnico vstaje. Nalog pravi v uvodu, da hoče »obnoviti katoliško izročilo o socialni pravičnosti, ki je osnovano na človečanskem pojmovanju dela, spolniti božjo zapoved in obenem poskrbeti za to, da delavec zaradi zakonitega nedeljskega počitka ne bo trpel nobene škode«.

Predstavniki Jugorasa pri ravnatelju uprave državnega monopola

OBETA SE JIM POVIŠICA PLAČ.

V torek dne 17. t. m. dopoldne so predstavniki Jugorasa: Raka Milutovac, glavni tajnik, Stanije Pavlovič, predsednik belgrajske Sekcije monopolskih delavcev, Predrag Bogdanović in Stanimir Stanišić člana uprave, obiskali glavnega ravnatelja Uprave državnih monopolov g. dr. Josipa Markovića.

Predstavniki Jugorasa so tolmačili glavnemu ravnatelju dr. Markoviću težak položaj monopolskih delavcev v naši državi z ozirom na stalno povišanje življenjskih

potrebščin ter so s statističnimi podatki dokazali, da je potrebna povišica plač monopolskim uslužbencem.

Glavni ravnatelj dr. Marković je razumel delavske zahteve ter jim je rekel, da se bo to takoj vzelo v pretres in za nekaj dni bodo delavci dobili povišanje plač.

Predstavniki Jugorasa so prosili naj bo ta povišica od 1. avgusta dalje tega leta. G. ravnatelj pa je rekel, da je to finančno nemogoče, ampak, da bo storil vse, kar je mogoče, da bo povišica od 1. septembra dalje v kolikor je finančno možno.

„Saturnus“ - Ljubljana

Tovarna Saturnus v Mostah pri Ljubljani je stara marksistična, trdnjava. S terorjem so vladali nad delavstvom in mu pri vsem vpitju za demokracijo in svobodo niti dihati niso pustili. Kdor ni točno vsak teden za njihovo organizacijo in za njihove voditelje plačal visoke članarine, tega so brez usmiljenja vrgli na cesto. Znali so si po raznih ovinkih pridobiti neomejeno moč in delavec je moral, hočeš ali ne, plačati svoj predpisani delež. Četudi je bilo njegovo svetovno nazorno stališče v popolnem nasprotju z marksističnim naukom o nebesih na zemlji, je bil prisiljen, da je trobil v marksistični rog in podpiral njihovo razrednobožno in protinacionalno delovanje.

Počasi pa se je v vrstah organizacije, ki je delavstvo terorizirala, marsikaj spreminilo. Organizacija že pred več leti ni izpolnjevala do svojih članov danih obljub in nekaj njenih najboljših organizatorjev ji je obrnilo hrbet. Razne obdaritve za božičnico so bile izvedene tako, da so družine tistih, ki so stali v ospredju, prejeli največji del, če tudi ti niso bili posebno potrebni. Funkcionarji so po mnenju delavstva preveč hitro prišli do nepremičnin in nekateri najbolj odločni niso hoteli več plačevati članarine. Pravijo tudi, da so

(Nadaljev. s 1. str.!))

Tudi podzveza stavbinskih delavcev za Slovenijo je vložila tako prošnjo, ki pa je morala biti odklonjena, prvič zato, ker je banska uprava zavzela stališče, da ne more intervenirati v korist delavske organizacije, katere članstvo vztraja v nezakoniti stavki, drugič pa zato, ker je bila Podzveza medtem razpuščena in je njena prošnja postala brezpredmetna.

Iz pisarne banske uprave v Ljubljani, dne 24. septembra 1940.

vsemogočni funkcionarji organizacije pretežirali tiste prosilce za sprejem v tovarno, ki niso prišli do njih s praznimi ceckarji. Delavci s premoženjem, s kmetijami, s čedno doto so tako dobili zaposlitev, drugi, reveži so na cesti ostali.

V vrstah organiziranega delavstva sameso so nujno nastali spori. Zadnje čase je bilo izdanih med njimi cela kopa okrožnic, s katerimi so drug drugemu predbacivali skrb samo za svoje koristi in popolno pomanjkanje čuta za delavsko skupnost. Pri vsem tem pa še vedno izvajajo pritisk nad vsemi, zahtevajo od njih visoko članarino in grozijo, da bodo tiste, ki plačati nič več nočejo, vrgli čez tovarniški plot.

Mnogi katoliški delavci, ki so morali doslej mirno pretrpeti vse to, so se končno naveličali. Uvideli so, da Zveza združenih delavcev more svoje člane tudi napram marksističnemu nasilju zadosti ščititi in so zato sklenili, da mora biti konec marksistični strahovladi. V preteklih dneh so zato ustanovili pripravljalni odbor za ustanovitev podružnice ZZZD v tem podjetju. Nasprotniki sicer grozijo še naprej, protestirajo proti ustanovitvi ZZZD, letajo zato na vse strani, kako bi ustanovitev preprečili, toda vse je zaman. Pripravljalni odbor dobro ve, da jih je desetine in desetine, ki so siti tega nasilja in ki bodo v kratkem postali člani ZZZD. Pozivamo vse zavedne delavce in delavke v »Saturnusu«, da končno vržejo raz sebe marksistični jarem in stopijo v naše vrste. Vsak strah, da bi oni komu mogli zato kaj škoditi, zlasti strah pred tem, da bodo koga vrgli preko tovarniškega plotu, je popolnoma neutemeljen. Hvala Bogu, niso oni naši gospodarji in pri nas še ni boljševiskega paradiža z njegovim nasiljem in zato bomo tudi tega, kolikor ga je sedaj, odpravili.

Mestna hranilnica ljubljanska

je največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod. Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe. Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska

Dobro in poceni Vas prehrani

JAVNA KUHINJA

DELAVSKE ZBORNICE

V L J U B L J A N I

V prizemlju zbornične palače